herpy

GECKOR

Turpan wonder gecko

Teratoscincus roborowskii

En orange ökengecko med stora grodögon från Turpan-sänkan i nordvästra Kina. Den är nattaktiv, gräver egna gångar i sanden och har stora, taklagda fjäll som prasslar när den svänger på svansen. Den är tålig när förhållandena är rätt, men behöver torrt klimat och en sval vintervila.

Familj: Sphaerodactylidae Tidigare namn: *Teratoscincus toksunicus*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**8-9 cm** nos-kloaklängd
Livslängd	**8-15 år**
Aktiv	**På natten**
Levnadssätt	**Marklevande och grävande**
Biotop	**Öken och halvöken**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**90 × 45 × 45 cm** L × B × H för 2 vuxna djur
Temperatur, dag	**26-30 °C**
Värmeplats	**32-35 °C**
Temperatur, natt	**17-20 °C**
Luftfuktighet	**20-40 %**
UVB	**Valfritt**
Föda	**Insekter**
Hålls	**Ensamma eller parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Kullstorlek	**1-2 ägg**
Kullar per år	**2-4**
Inkubation	**70-110 dagar** vid 27-29 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Teratoscincus roborowskii har stora ögon utan ögonlock och med lodrät pupill, som ger djuret ett grodlikt uttryck. Fjällen på kropp och svans är stora, tunna och ligger som takpannor. När geckon känner sig hotad krökar den ryggen och svänger svansen från sida till sida, så att fjällen rasslar.

Jacques von Bedriaga beskrev arten 1906 och uppkallade den efter den ryske upptäcktsresanden Vsevolod Roborovskij. Den har periodvis slagits ihop med både *Teratoscincus scincus* och *Teratoscincus przewalskii*, men genetiska och morfologiska undersökningar har visat att den är en egen art. *Teratoscincus toksunicus* räknas som en synonym. Släktet hör till familjen Sphaerodactylidae.

Vuxna djur mäter 8-9 cm från nos till kloak, och totallängden är 15-17 cm. Hanarna har ett något bredare huvud än honorna. De vuxna är övervägande orange med oregelbundna mörka fläckar på ovansidan och ljusare sidor och buk. Ungarna har tunna mörka tvärband, som försvinner med åldern. Unga djur kan ringla svansen framåt över ryggen som en skorpion, och mycket tyder på att de efterliknar giftiga skorpioner som lever på samma plats. Det finns inga tillförlitliga viktuppgifter.

Av släktets arter är det denna som oftast säljs, och den föds upp regelbundet. Den är nervös och tål hantering dåligt, så den är bäst att iaktta. Svansen kan kastas och växer ut igen som en mer avrundad stump.

Utbredning och livsmiljö

Arten förekommer bara i Kina, i Turpan-sänkan i den autonoma regionen Xinjiang. Den har påträffats från omkring 100 m under havsytan upp till ca 470 meters höjd, och det samlade området där den förekommer uppskattas till knappt 7.000 km².

Typexemplaret angavs ursprungligen från oasen Ssatschsheu (Dunhuang) i Gansu, men arten finns inte där, och etiketten har sannolikt förväxlats. Fynd utanför Turpan-sänkan på kartan härrör från djur i fångenskap eller felbestämningar.

> **Naturlig utbredning:** Kina.

LIVSMILJÖ

Geckon lever i torr buskmark och sandöken. Turpan-sänkan är en av de torraste och varmaste platserna i Kina, med en årsnederbörd på bara omkring 16 mm. Död ved och gamla buskar är viktiga som gömställen, födosöksplatser och för att reglera temperaturen. På dagen ligger djuret i självgrävda gångar som ofta är över 20 cm djupa, och på natten kommer det fram, aktivt vid temperaturer från omkring 17 till 41 °C.

Från oktober till slutet av mars övervintrar geckon i sin håla. På våren lever den mest av myror och skalbaggar, men från juli, när kaprisbuskens frukter mognar, kan frukterna utgöra huvuddelen av kosten. Geckon sprider kaprisens frön, vilket är ovanligt för en gecko.

Skötsel

TERRARIET

Ett par behöver ett terrarium på minst 90 × 45 × 45 cm (längd × bredd × höjd). Ett enskilt djur klarar sig i 60 × 40 × 40 cm, men större är alltid bättre, eftersom geckon är aktiv och går mycket omkring på natten. Bottenytan betyder mer än höjden, eftersom den lever på marken.

Använd ett 10-15 cm tjockt lager tvättad lekplatssand blandad med lera eller ökenjord, så att djuret kan gräva hållbara gångar. Den djupa sanden skyddar också de ömtåliga äggen. Inred med flera gömslen av korkrör, platta stenar och bark, minst ett i den varma och ett i den svala änden. Stenar ska stå direkt på terrariets botten och inte ovanpå sanden, så att de inte rasar ner över djuret när det gräver.

Terrariet ska ha god ventilation och torr botten. Ställ vattenskål och eventuella foderskålar på en platt sten, så att det inte kommer sand i dem.

TEMPERATUR

Geckon ska ha en tydlig temperaturgradient med 26-30 °C på dagen och ett hett område på 32-35 °C under en värmelampa eller över en värmeplatta. På natten får temperaturen sjunka till 17-20 °C eller vanlig rumstemperatur.

Det finns bara få dokumenterade siffror för just denna art, så siffrorna bygger delvis på den nära släktingen *Teratoscincus scincus*. Använd termostat och en digital termometer i båda ändar.

I naturen övervintrar arten från oktober till mars. I terrariet används en sval period på omkring två månader vid ca 15 °C, där värmelampan är släckt. Bara djur i god kondition får gå i vintervila.

Läs mer: Värme och temperatur Läs mer: Vintervila och årstider

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Arten kommer från en av Kinas torraste trakter och ska hållas torrt med 20-40 % luftfuktighet. Spraya inte hela terrariet. Ett litet fuktigt gömställe med lätt fuktig sphagnum hjälper djuret vid hudömsningen och ger det en plats att söka fukt.

Ha alltid en låg skål med färskt vatten som byts regelbundet. Ständigt fuktig sand ger hudproblem och svamp, så sanden ska vara torr större delen av tiden. Äggen ska också hållas torra, se avsnittet om inkubation.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation Läs mer: Inkubation av ägg

LJUS OCH UVB

Arten är nattaktiv och klarar sig utan UVB när fodret pudras med D3-vitamin. Man kan ändå ge ett svagt UVB-rör i den varma änden, så att UV-indexet högst är omkring 1-2 där djuret kan komma, med gömslen och skugga bredvid. Det är inte undersökt för arten, och UVB anges därför som valfritt.

Använd en dagslängd på omkring 12 timmar på sommaren och 10 timmar på vintern, styrd av en timer. På natten ska terrariet vara mörkt. Behövs nattvärme, använd ett keramiskt värmeelement eller en värmeplatta, inte färgat ljus.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

UTFODRING

I terrariet lever geckon av insekter. Ge varierad levande föda: syrsor, gräshoppor, dubiakackerlackor och då och då mjölmaskar. Vaxmott-larver är godsaker och ska bara vara en liten del av kosten. Insekterna ska vara mindre än avståndet mellan djurets ögon.

Vuxna djur matas varannan eller var tredje dag, ungar dagligen. Arten blir lätt för fet, så håll koll på vikten och svansrotens omfång. Pudra insekterna med kalk vid de flesta måltider och med ett vitaminpulver med D3 en gång i veckan. Har djuret UVB kan man ge mindre D3.

I naturen äter arten också frukt, särskilt kapris. Det är inte visat att frukt behövs i fångenskap, men du kan pröva att erbjuda lite mogen frukt eller fruktpuré till geckon som omväxling.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

BETEENDE OCH HANTERING

Geckon är skygg och nervös och ligger gömd i sin håla på dagen. Många djur blir aldrig riktigt tama, och hantering stressar dem och kan få dem att kasta svansen. Ta upp dem bara när det är nödvändigt, och då lågt över ett mjukt underlag. Ta aldrig tag i svansen.

I naturen lever djuren mest ensamma, men hane och hona ses ibland i samma håla. I terrariet hålls de enskilt eller parvis. Håll aldrig två hanar tillsammans. Vuxna djur kan äta ungar, så ungarna ska ha en egen box. Håll utkik efter bett och skador, och skilj paret åt om det uppstår oro eller om det ena djuret går ner i vikt.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanarna känns igen på det bredare huvudet och på de två blåsorna vid svansroten, där hemipenis sitter. Det finns inga tillförlitliga uppgifter om när arten blir könsmogen. Sätt inte djuren i avel förrän de är fullvuxna och i god kondition. Honor som är för små eller magra förlorar lätt kalk och kan ta skada av äggläggningen.

PARNING

Vintervilan är nyckeln till avel, och djur utan en sval period förökar sig sällan. Den varar typiskt omkring två månader vid ca 15 °C med kortare dagar, och djuren matas inte under den perioden. Höj sedan temperatur och dagslängd under ett par veckor, och mata rikligt.

Par och små grupper kan fungera, och ett par som går bra ihop kan få vara kvar tillsammans. Arten har bara fötts upp i begränsad omfattning, så var beredd på att pröva dig fram.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger ett eller två hårdskaliga men mycket ömtåliga ägg åt gången och upp till fyra kullar per år. Hon gräver ner äggen i torr sand, gärna under buskar i naturen. Ge henne ett område med 10-15 cm djup, lös sand i den varma änden, så att äggen inte krossas när hon rör sig.

Ge honan gott om kalk och insekter under säsongen, och avbryt aveln om hon går ner i vikt.

INKUBATION

Äggen ska inkuberas på torrt substrat. Fuktigt substrat dödar fostren. Lägg dem i torr sand i en ventilerad box utan att vända dem. Det kan stå en liten kopp vatten i boxen, men utanför substratet och utan kontakt med äggen, så att luften inte blir helt torr.

Vid 28 °C kläcks äggen efter omkring 90 dagar, och beroende på temperaturen tar det 70-110 dagar. Det är inte känt om temperaturen bestämmer könet. Vänta länge innan du kasserar ett ägg.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna är små och nervösa. Håll dem enskilt i en liten faunabox med torr sand, ett gömställe, ett litet fuktigt gömställe och en låg vattenskål, vid samma temperaturer som de vuxna. Ge dem dagligen små syrsor eller andra små insekter pudrade med kalk, och håll koll på vikten.

Vissa ungar är svåra att få att börja äta. Det finns inga tillförlitliga uppgifter om tillväxt, så följ kroppsformen. Flytta dem till ett större terrarium med djup sand när de växer.

Hälsa och vanliga misstag

Det finns nästan ingen veterinärlitteratur om just den här arten, så råden bygger på erfarenheter med släktet och andra ökengeckor. De typiska problemen är:

- För mycket fukt, som ger svamp, hudinfektioner och dåliga hudömsningar. Håll sanden torr med bara ett litet fuktigt gömställe.
- Fetma av för många feta insekter som mjölmaskar och vaxmott-larver. Variera fodret och håll koll på svansrotens omfång.
- Brist på kalk och D3-vitamin, särskilt hos avelshonor och unga djur. Det ger mjuka ben och skakningar. Pudra fodret.
- Sand som sväljs tillsammans med fodret. Ge gärna insekterna i en slät skål.
- Förlorad svans efter hantering eller slagsmål. Den växer ut igen men blir mer avrundad.
- Vintervila för djur som är magra eller sjuka. Bara friska djur i god kondition får gå i vila.

Sök en veterinär med erfarenhet av reptiler om djuret går ner i vikt, inte äter på flera veckor eller har svullnader, hudsår eller andningssvårigheter.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.